

23. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава: Програма економічних реформ на 2010–2014 роки, затверджена Комітетом з економічних реформ при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://municipal.gov.ua/articles/show/article/54>

Блихар М. М. Административно-правовые формы и методы регулирования инвестиционной деятельности

Рассмотрены административно-правовые методы регулирования инвестиционной деятельности. Проанализирован опыт административно-правового регулирования инвестиционной деятельности в Украине. Особое внимание уделено формам административно-правового регулирования инвестиционной деятельности. Обоснована необходимость дальнейшего совершенствования механизма государственного регулирования инвестиционных процессов.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, инвестиционные правоотношения, административно-правовые методы и формы регулирования, механизм государственного регулирования.

Blikhar M. Administrative and legal forms and methods of regulation of investment activity

The article deals with administrative and legal methods of regulating investment activity. The experience of administrative and legal regulation of investment activity in Ukraine is analyzed. Special attention is given to forms of administrative and legal regulation of investment activity. The necessity of further improvement of state regulation of investment processes is proved.

Key words: investment activity, investment legal relations, administrative and legal methods and forms of regulation, mechanism of state regulation.

Стаття надійшла 04 липня 2013 р.

УДК 342.56

А. С. Габуда

**ВІДМЕЖУВАННЯ СКЛАДУ ОПОРУ ОСОБАМ,
НАДІЛЕНИМ ВЛАДНИМИ ПОВНОВАЖЕННЯМИ,
ВІД ОДНОРІДНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ**

Розглядаються розмежувальні ознаки складу опору особам, наділеним владними повноваженнями, та однорідних адміністративних правопорушень, наводяться основні критерії, які дозволяють дати правильну правову оцінку цим деліктам.

Ключові слова: опір, злісна непокоря, потерпілий, особа, наділена владними повноваженнями, орібне хуліганство.

Постановка проблеми. Відмежування злочинів від адміністративних правопорушень має не лише теоретичне, а й велике практичне значення. Правильне розв'язання цього питання у кожному конкретному випадку має принциповий характер, оскільки прямо пов'язане з визначенням засобів і форм державного впливу на правопорушників. Така обставина, зобов'язує суб'єктів правозастосування не тільки добре знати норми законів про кримінальну та адміністративну відповідальність, а й вміти правильно визначати критерії відмежування злочинів від однорідних правопорушень. Тому актуальними як для правозастосовної практики, так і для науки кримінального права є питання щодо з'ясування ознак, котрі дозволять розмежувати ці делікти.

До правопорушень, правова оцінка яких викликає певні труднощі, належить злочин, передбачений ст. 342 КК України та адміністративні правопорушення, що охоплюються ст.ст. 185, 173 КУпАП, оскільки наділені схожими ознаками.

Стан дослідження. У доктрині кримінального права завжди приділялась значна увага дослідженню питань, пов'язаних із кримінально-правовим захистом представників влади, працівників правоохоронних органів, членів громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону та військовослужбовців. Найвагоміший внесок у розв'язання даної проблематики здійснили вітчизняні вчені: М. І. Бажанов, В. Т. Дзюба, П. С. Єлізаров, М. Й. Коржанський, М. І. Мельник, В. О. Навроцький, В. І. Осадчий, В. В. Сташис, П. Л. Фріс, М. І. Хавронюк, С. С. Яценко, а також зарубіжні вчені: В. О. Владіміров, П. Ф. Грішанін, М. П. Журавльов, П. В. Замосковцев, В. Д. Меньшагін, А. А. Піонтковський, Г. Ф. Поленов, Є. А. Сухарєв, М. І. Трофімов та інші. Однак, малодослідженими у науці залишаються питання кримінально-правової характеристики складу опору особам, наділеним владними повноваженнями. Недостатньо вивчені і проблеми відмежування цього складу злочину від однорідних адміністративних правопорушень.

З огляду на це, **метою** статті є пошук критеріїв законодавчого підходу щодо визначення ознак, які дозволяють відмежувати зовні схожі делікти, а саме: злочин, передбачений ст. 342 КК і адміністративні правопорушення, що охоплюються ст.ст. 173, 185 КУпАП.

Виклад основних положень. Насамперед опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі

Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ст. 342 КК) необхідно відмежувати від злісної непокори, яка утворює адміністративне правопорушення (ст. 185 КУпАП). На сьогодні не вироблено одностайної позиції з приводу розмежування цих деліктів. Проте, у науці сформувалося дві авторитетні думки. Перша зводиться до того, що визначальною ознакою, за якою опір можна відмежувати від непокори, є активна протидія виконанню потерпілим своїх обов'язків (винний відштовхує особу, яка його затримує; виривається від неї). При непокорі така ознака відсутня. У цьому випадку протидія вчиняється шляхом пасивної поведінки суб'єкта, за якої порушник лише не виконує законної вимоги компетентної особи (пройти у відділення міліції, припинити протиправну поведінку) [1, с. 469; 2, с. 98; 3, с. 17].

Друга думка об'єднує авторів, які вважають, що злісна непокора може проявитися як в пасивній поведінці – бездіяльності, так і в активній (наприклад, коли на неодноразові вимоги пройти до відділу міліції винний втікає від працівника даного органу). Опір же – завжди активна протидія, тобто виражається тільки в діях і не може бути вчинений шляхом бездіяльності [4, с. 133; 5, с. 452; 6, с. 10].

Власну позицію відстоює П. П. Осіпов. Він вбачає безпідставним відмежувати опір від непокори за критерієм активності або пасивності дій винного, оскільки в дійсності непокора може бути вчинена і активними діями. Тому, на його думку, опір утворює тільки те перешкоджання виконанню потерпілими обов'язків, яке чинить активну протидію здійсненню ними своїх повноважень, причому тут йдеться про фізичний вплив на них, який не носить характеру насильства у кримінально-правовому розумінні цього слова. У цьому зв'язку він вважає помилковими погляди тих авторів, які до ознак простого опору не включають фізичний або психічний вплив на працівника міліції при виконанні ним своїх обов'язків з охорони громадського порядку [7, с. 453].

Не погоджуючись з логікою П. П. Осіпова, П. В. Замосковцев зазначає, що непокора завжди розуміється як різновид бездіяльності, оскільки вона означає невиконання відповідною особою дій, що вимагаються від неї. Інша справа, що таке невиконання може мати перебіг у найрізноманітніших формах. Вона може виражатися у словесній відмові правопорушника підкоритися законним вимогам або розпорядженням працівника міліції, у втечі від працівника. Саме у цьому полягає сутність злісної непокори. Опір, на відміну від злісної непокори, виражається не в пасивному ухилянні, ігноруванні, зневазі до вимог і розпоряджень міліціонера або народного дружинника, а в активному

перешкоджанні, протидії їм. Для нього характерна реальна взаємодія двох сторін, активно протидіючих, що намагаються нейтралізувати одна одну [8, с. 48].

Є. А. Козельцев же висловлює думку, що форма вираження непокори залежить від характеру вимоги і розпорядження працівника міліції, які можуть бути як такі, що забороняють вчинення окремих дій, так і тими, що вимагають їх вчинення. Тому запропонований в юридичній літературі шлях відмежування злісної непокори від опору, за характером об'єктивної сторони, на думку автора, не зовсім правильний. Розмежування злісної непокори від опору повинно проводитися за об'єктом посягання. Дія, виражена у будь-якій формі, але скерована тільки на порушення нормальної діяльності працівника міліції, за відповідних умов утворює злісну непокору. При опорі заподіюється шкода нормальній діяльності і особистим інтересам даної особи. Твердження про однооб'єктність опору без насильства може призвести до того, що поняття злочинного у цій галузі значно розшириться і охопить злісну непокору і навіть антигромадські вчинки, оскільки не буде будь-якого визначеного критерію для відмежування злочинного від незлочинного [7, с. 10].

Підтримуючи позицію П. В. Замосковцева, вважаємо сформульоване Є. А. Козельцевим положення про те, що при опорі шкода заподіюється двом об'єктам, суперечить думці, яка склалася, що склад злочину, який охоплює простий опір, позбавлений складного характеру і має своїм об'єктом посягання тільки нормальну діяльність вказаних у законі осіб. Дійсно, під час опору зачіпаються особисті інтереси потерпілих, тому що порушується їхня недоторканність, ці особи піддаються фізичному впливові. Тому в цьому випадку необхідно визнати правильною думку тих авторів, які відстоюють ту позицію, що названим інтересам все ж таки заподіюється шкода. Але чи слід відносити вказані блага до об'єкта злочину, передбаченого ч. 1 або ч. 2 ст. 342 КК? Вирішуючи цю проблему, потрібно з'ясувати, чи охороняються вони законом. Аналіз кримінально-правових норм дозволяє зробити висновок, що суспільні відносини, які забезпечують недоторканність особи, яка виконує покладені на неї обов'язки, не ставляться під охорону кримінального закону самостійно. Ці блага завжди виступають складовою частиною, допоміжним компонентом безпосереднього об'єкта злочину. І коли іншим, більш важливим цінностям чи суспільним відносинам шкода не заподіюється, а тільки цим благам, то об'єкт складу злочину відсутній, що виключає кримінальну відповідальність.

Тому, як відомо, об'єктом злочину визнаються не будь-які суспільні відносини, а лише ті, які поставлені під охорону закону про кримінальну відповідальність [9, с. 89].

З огляду на зазначене можна констатувати, що склад простого опору включає в себе безпосередній об'єкт, яким виступає законна діяльність осіб, наділених владними повноваженнями і у кримінально-правовому розумінні не поєднується з насильством чи погрозою його застосування.

Потребують уточнення і положення щодо способу вчинення простого опору і злісної непокори. При розв'язанні даного питання насамперед слід чітко відмежовувати поняття активної поведінки при опорі від такої ж поведінки при злісній непокорі. При опорі така протидія обов'язково поєднується із учиненням дій, які безпосередньо спрямовані на фізичний контакт з особою, що виконує покладені на неї обов'язки, на застосування до неї фізичної сили, але не на вчинення насильства [2, с. 99; 10, с. 43]. Злісну непокору утворюють дії, які не пов'язані саме з фізичним впливом на потерпілого. Як зазначається у постанові ПВС «Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів», злісною непокорою слід вважати відмову від виконання наполегливих, неодноразово повторених законних вимог чи розпоряджень працівника міліції при виконанні ним службових обов'язків, члена громадського формування з охорони громадського порядку чи військовослужбовця у зв'язку з їх участю в охороні громадського порядку або відмову, виражену в зухвалій формі, що свідчить про явну зневагу до осіб, які охороняють громадський порядок [11, с. 218–219].

Тому не є помилковими думки тих авторів, які відстоюють можливість вчинення злісної непокори і шляхом активних дій. У даному випадку цим самим знак рівності між непокорою і опором не ставиться і це не суперечить закону.

З огляду на зазначене, слушною слід визнати думку В. І. Осадчого, який говорить, що критерієм розмежування опору і злісної непокори з об'єктивної сторони є вчинення при опорі активних дій, спеціально спрямованих безпосередньо на представника влади, працівника правоохоронного органу, члена громадського формування, військовослужбовця [4, с. 133]. Проте таке твердження потребує уточнення, оскільки при вчиненні злочину, передбаченого ст. 342 КК, фізична протидія може бути спрямована також і на предмети, необхідні

потерпілому для виконання своїх обов'язків, або пов'язана із вчиненням дій, які йому потрібно нейтралізувати.

Також слід акцентувати увагу і на одноставність думок авторів з приводу того, що опір не може вчинятися шляхом пасивної поведінки – бездіяльності. Це твердження потребує визнання та підтримки.

Важко відмежувати опір від непокори і тоді, коли відмова від виконання законного розпорядження або вимоги працівника міліції, члена громадського формування або військовослужбовця виражається у вчиненні тих чи інших дій, припинення яких вимагають у винної особи. Сюди можна віднести відмову від виконання вимоги вказаних осіб припинити розпиття спиртних напоїв або ж, незважаючи на заборону працівника, громадянин продовжує реалізовувати товари у місці, де торгівля заборонена. У наведених випадках у діях правопорушників містяться ознаки двох окремих правопорушень. Одне з них (розпиття спиртних напоїв в громадському місці, торгівля в забороненому місці) проявляється в активних діях; друге (невиконання вимог працівника міліції) характеризується бездіяльністю. Вчинені правопорушником дії перебувають за межами складу злісної непокори і утворюють ознаки самостійного правопорушення [12, с. 15; 13, с. 41].

Певні труднощі, пов'язані із застосуванням ст. 342 КК, виникають також у процесі кримінально-правової оцінки опору, в ході якого було вчинено дрібне хуліганство. Ця проблема ускладнюється ще й тим, що ознаки цього правопорушення близькі до ознак хуліганства, передбаченого ст. 296 КК. А ця норма встановлює відповідальність за грубе порушення громадського порядку і посилює її, коли такі дії були пов'язані з опором представникові влади або представникові громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку, чи іншим громадянам, які припиняли хуліганські дії. Тому спочатку необхідно відмежовувати дрібне хуліганство від кримінально караного. Основні розмежувальні ознаки цих деліктів характеризуються тим, що відповідно до ч. 1 ст. 296 КК хуліганство – це умисне грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом. А тому, якщо таке порушення не супроводжувалось особливою зухвалістю або винятковим цинізмом, його необхідно кваліфікувати як дрібне хуліганство за ст. 173 КУпАП.

У разі, коли опір представникові влади чи громадськості мав місце під час учинення дрібного хуліганства, винна особа підлягає відповідно кримінальній (за ч. 2 чи ч. 3 ст. 342 КК) та адміністративній (за ст. 173 КУпАП) відповідальності [14]. Таким же чином вирішується

ся це питання і судовою практикою. Наприклад, 7 серпня 2008 р. близько 3 год. Н., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, на вулиці с. Вербіж Коломийського району вчинив дрібне хуліганство. Для припинення протиправних дій прибули працівники міліції, яких Н. хапав за руки, відштовхував від себе, при цьому одному з них наніс удар в обличчя та заподіяв легкі тілесні ушкодження. Дії винного суд кваліфікував вірно – за ч. 2 ст. 342 та ч. 2 ст. 345 КК [15].

Опір іншим громадянам, які припиняли дрібне хуліганство, залежно від конкретних обставин кваліфікується за ст. 350 КК або як злочин проти особи.

Висновки. Таким чином, вище викладене дозволяє стверджувати, що склад злочину, передбачений ст. 342 КК, містить ознаки, близькі до ознак складу адміністративного правопорушення, що охоплюється ст. 185 КУпАП. Основним критерієм розмежування цих деліктів є те, що під час опору винний завжди використовує свою фізичну силу, яку спрямовує безпосередньо чи опосередковано на представника влади, працівника правоохоронного органу, державного виконавця, члена громадського формування, військовослужбовця або на предмети, наявність яких необхідна потерпілим для виконання своїх обов'язків. Злісна непокора вчиняється за відсутності фізичної протидії та без контакту винного з потерпілим, тобто безпосередньої чи опосередкованої взаємодії.

Якщо опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, члену громадського формування або військовослужбовцеві було вчинено під час хуліганства, то норма, яка підлягає застосуванню, визначається шляхом співставлення ознак складів злочинів, передбачених ст. 342 і ч. 3 ст. 296 КК, та ознак складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173 КУпАП. Порушення громадського порядку, яке не супроводжувалось особливою зухвалістю або винятковим цинізмом, є дрібним хуліганством. Вчинені під час такого хуліганства дії, які були поєднані з опором представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, члену громадського формування або військовослужбовцеві, підпадають під ознаки злочину, передбаченого ст. 342 КК, та ознаки адміністративного правопорушення, що охоплюється ст. 173 КУпАП.

---

1. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів: навч. посібник. – Вид. 2-ге / М. Й. Коржанський. – К.: Атіка, 2002. – 640 с.

2. Елизаров П. С. Ответственность за сопротивление работнику милиции и народному дружиннику / П. С. Елизаров. // Труды Киев. ВШ МООН СССР. – 1968. – Вып. 1. – С. 93–103.

3. Поленов Г. Ф. Ответственность за преступления против порядка управления / Г. Ф. Поленов. – М.: ЮЛ, 1966. – 136 с.

4. Осадчий В. І. Кримінально-правовий захист правоохоронної діяльності: монографія / В. І. Осадчий. – К.: Атіка, 2004. – 336 с.

5. Васильев Н. В. Советское уголовное право. Особенная часть: учебник для студ. высш. учеб. завед. / Н. В. Васильев, М. А. Гельфер. – М.: Юрид. лит., 1988. – 606 с.

6. Козельцев Е. А. Преступления против деятельности работников милиции и народных дружинников по охране общественного порядка: (Уголовно-правовое и криминологическое исследование): автореф. дисс. на соиск. уч. степени канд. юрид. наук / Е. А. Козельцев. – Саратов, 1967. – 16 с.

7. Курс советского уголовного права. Часть Особенная / [Н. А. Беляев, Н. С. Лейкина, В. К. Глистин и др.]; отв. ред. Н. А. Беляев. – Т. 4. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1978. – 557 с.

8. Замосковцев П. В. Уголовная ответственность за посягательство на управленческую деятельность работников милиции и народных дружинников по охране общественного порядка: учеб. пособие / П. В. Замосковцев. – Омск: НИ и РИО Омской высшей школы МВД СССР, 1980. – 56 с.

9. Кримінальне право України. Загальна частина: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. закл. освіти / [М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін.]; за ред. професорів М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – Київ-Харків: Юрінком Інтер-Право, 2002. – 416 с.

10. Дементьев С. Об ответственности за посягательство на жизнь, здоровье и достоинство работников милиции и народных дружинников / С. Дементьев // Советская законность. – 1963. – № 4. – С. 43.

11. Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 червня 1992 р. № 8 / Постанови ПВС у кримінальних справах (1973–2004). Офіційне видання. – К., 2004. – 336 с.

12. Журавлев М. П. Ответственность за посягательство на жизнь, здоровье и достоинство работников милиции и народных дружинников / [М. П. Журавлев и др.]; под ред. М. И. Якубовича. – М.: ВШ МООП РСФСР, 1965. – 32 с.

13. Елизаров П. С. Ответственность за посягательство на жизнь, здоровье и достоинство работников милиции и народных дружинников / П. С. Елизаров. – К.: КВШ МВД СССР, 1973. – 80 с.

14. Про судову практику у справах про хуліганство: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 2006 р. № 10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=va010700-06>.

15. Архів Коломийського міськрайонного суду Івано-Франківської області. Справа № 1-301/2008 р.

Габуда А. С. Отмежевание состава сопротивления лицам, наделенным властными полномочиями, от однородных административных правонарушений

Рассматриваются разграничительные признаки состава сопротивления лицам, наделенным властными полномочиями, и однородных административных правонарушений, приводятся основные критерии, позволяющие дать правильную правовую оценку этим деликтам.

Ключевые слова: *сопротивление, злостное неповиновение, потерпевший, лицо, наделенное властными полномочиями, мелкое хулиганство.*

Gabuda A. Dissociation of resistance to persons in authority from uniform administrative offenses

The article deals with the delimitation features of resistance to persons in authority from uniform administrative offenses, the main criteria that allow us to give correct legal assessment of these offences are given.

Key words: *resistance, malicious disobedience, victim, persons in authority, disorderly conduct.*

Стаття надійшла 17 травня 2013 р.

УДК 342.97:352 (477)

С. Л. Дембіцька

**ПРО СТАН КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ І УПРАВЛІННЯ**

Наголошується на необхідності підготовки кадрового персоналу, забезпечення органів державного управління та органів місцевого самоврядування високопрофесійними, компетентними державними службовцями нової генерації, що покликані здійснити реформи, спрямовані на покращення соціального забезпечення населення України.

Ключові слова: *кадрова політика, кадрове забезпечення, державні службовці.*

Постановка проблеми. В умовах становлення правової демократичної держави виникає необхідність вдосконалення існуючої системи державної служби України на основі використання сучасних підходів щодо створення ефективного, професійного та компетентного кадрового потенціалу державних службовців органів виконавчої влади. Забезпечення прав і свобод людини та громадянина в системі від-